

INFLUENȚE EDUCAȚIONALE ÎN FORMAREA LOCULUI DE CONTROL (LOCUS OF CONTROL)

Aliona PALADI

Catedra Psihologie Aplicată

Locus of Control depends on education and socialization. Events in the life of the person confirms or not, subjective perception of control. When self is high, the person has a type of internal control checks. If the person explains causality events by external factors such locus is called external control.

Conceptul *Locus of Control* se datorează debutului cercetărilor lui J.Rotter, din 1966, care mai apoi au fost urmate de Phares [1]. Locul de control se referă la credințele (convingerile) persoanei asupra puterii de control al evenimentelor vieții [2]. Unii oameni consideră că ei înșiși sunt responsabili pentru evenimentele care li se întâmplă; ei cred că, datorită propriei gândiri, implicării personale, pot deține controlul. Aceștia sunt posesorii tipului intern de loc al controlului. Alți oameni percep cauzalitatea evenimentelor și întâmplărilor din viața proprie ca fiind în afară, în exteriorul persoanei. Ei consideră că anumite forțe divine, alți oameni ori situația însăși influențează asupra evenimentelor. Sunt cei la care predomină locul de control extern [3]. Întrebarea care a preocupat autorii se reduce la clarificarea, dacă locul de control este o caracteristică stabilă în structura personalității sau dispozițională, relativă, care poate fi modificată (influențată) odată cu experiența acumulată.

Constructul „locul de control” a revenit în atenția psihologilor încă de la sfârșitul anilor 1980, deoarece este considerat a fi una dintre caracteristicile personalității care influențează realizările și succesele sale [4].

Teoria lui Rotter (Locus of Control) a fost citată de peste 4689 de ori (începând cu anul 1980), iar legătura cu acest concept a fost cercetată sub diverse aspecte, printre care: clinic, social, managerial, grupal, individual. Conceptul „locul de control” față de evenimentele și întâmplările din propria viață depinde de confirmările contingente. Dacă un comportament anterior al persoanei a fost contingent cu așteptările (putere, succes), la ea se va dezvolta tipul locului intern de control. Dacă convingerile au fost non-contingente cu factorii de putere ori succes, persoana își va dezvolta tipul locului extern de control [5]. Definiția lui Rotter se referă la descrierea locului intern și extern de control din perspectiva percepției subiective asupra contingenței. J.Rotter, a menționat importanța culturii în formarea locului de control. Contextul sociocultural influențează formarea convingerilor vizavi de putere, succes, șansă, destin, perceperea subiectivă a autocontrolului. Dacă evenimentele sunt interpretate prin cauze externe, convingerile sunt de tip external [6]. Dacă evenimentele sunt interpretate din perspectiva contingenței între comportamentul personal și caracteristicile relativ permanente, se manifestă credințele în control intern.

Credințe contingente => Loc intern de control

Credințe non-contingente => Loc extern de control

Majoritatea cercetărilor au găsit diferențe în expectanțe, activități cognitive și în stăpânirea de sine la persoanele care au locul intern de control predominant celui extern. Deoarece persoanele cu tipul locului intern de control percep mai adecvat situația, ele exercită mai mult control asupra propriei vieți, în mare parte datorită cunoștințelor despre mediul înconjurător [7]. Autorul E.I. Phares a expus ideea că internalii utilizează informațiile mult mai relevante în cazul în care situația este percepută ca fiind importantă pentru ei, comparativ cu situația care este percepută ca neimportantă [8]. Putem presupune că există relații între credințele locului de control și expectanțele logice ori intuitive.

Din punct de vedere logic, succesul este o valoare pozitivă, iar tendința spre succes determină persoana să depună efort voluntar și autocontrol. Trebuie de menționat că internalii și externalii au reacții diferite la succes și eșec. Internalii își atribuie atât realizările, cât și evenimentele negative propriilor convingeri și responsabilității personale. Externalii reacționează mai emotiv la toate evenimentele care au loc în propria viață. Putem conchide că locul de control este asociat cu gândirea, iar locul de control extern este asociat cu emoțiile. Însă, din această constatare apar o multitudine de întrebări care necesită explicație științifică. Studiile anterioare au încercat, dimpotrivă, să asocieze locul de control intern cu afectivitatea persoanei. Astfel, Findley și Cooper,

în 1983 [9], au concluzionat că conceptul de succes se referă la perceperea subiectivă a reușitei personale care depinde de perceperea subiectivă a controlului. În 1972, Ducette și Wolk [10] au înaintat ipoteza că anume persoanele externe manifestă tendințe spre atingerea succesului (ele se implică emoțional în dobândirea succesului).

Între locul intern de control și nivelul de educație există relații; totodată, prin educație putem influența dezvoltarea locului de control. Autoarea P.Duttweiler [11] a elaborat un test (Internal Control Index) care a fost aplicat studenților, masteranzilor și doctoranzilor. Criteriile înaintate în cercetare au fost: genul, vârsta, statutul socioeconomic al părinților și nivelul performanțelor academice. Rezultatele obținute au confirmat ipoteza existenței relației între educație și locul de control.

Pe alte coordonate locul controlului este corelat pozitiv cu disponibilitatea creativă, iar stimularea acesteia ar fi paralelă cu câștigul în internalitate [12]. Se consideră că indivizii creativi au un loc al controlului intern, dar un loc intern al controlului nu implică în mod necesar că individul este și creativ.

La nivelul atitudinilor, studii recente raportează evidente diferențe între internaliști și externaliști în termenii nivelului de auto-realizare. Datorită localizării controlului în afară, externaliștii tind să perceapă un control mai redus asupra propriei sorți și aceasta îi face să aibă un grad pe măsură al motivației de realizare [13]. Într-un studiu realizat pe ingineri performanți [14] s-a descoperit că internaliștii se caracterizează prin atitudini creative, ca: asumarea riscului, căutarea noului, aprecierea originalității, precum și prin aspecte voliționale de nivel mult mai dezvoltat comparativ cu externaliștii etc.

Numeroase studii susțin că în cadrul trăsăturilor largi de personalitate orientarea internă, așa cum era de așteptat, este asociată cu poziția mai activă și de control asupra mediului, precum și cu atracția către situații care oferă oportunități de realizare a obiectivelor [15].

Dintre cercetările realizate cu variante bazate pe modelul Big Five s-a observat că singurul suprafactor congruent cu internalismul este stabilitatea emoțională (Morrison, 1997), iar în corelație cu nevrotismul contribuie la satisfacția și eficacitatea în muncă și, respectiv, în viața personală [16].

Cunoscutul cercetător al implicațiilor locului controlului în cadrul comportamentului persoanei, P.E. Spector, sublinia încă în 1982 în investigațiile sale că locul controlului este legat direct de motivație, efortul depus, performanță, satisfacție și percepția subiectivă a individului [17]. Alte studii [18] examinează rolul localizării controlului în moderarea impactului stimulentei și în participarea la performanță și arată că orientarea externă a controlului diminuează participarea la performanță. C.Kasperson realizează o cercetare pe funcționarii de spital și găsește corelația pozitivă înaltă între atitudinile negative și externalitatea controlului [19].

Persoanele cu locul de control intern:

- sunt mai competente în stabilirea unor relații interpersonale,
- depun efort să inițieze dar și să mențină relații interpersonale pozitive,
- dețin autocontrol înalt al propriilor emoții,
- tind să-și dezvolte competențe asertive, empatică și creative,
- se simt confortabil în rezolvarea conflictelor, deoarece sunt convinse că totul depinde de ele înseși.

Persoanele cu locul de control extern:

- sunt mai puțin competente în menținerea relațiilor interpersonale,
- nu depun efort în a iniția relații interpersonale, deoarece sunt convinse că „simpla deschidere a firii lor către ceilalți” este îndeajuns,
- dețin autocontrol slab al dirijării emoțiilor, sunt mai influențabile afectiv,
- sunt mai egocentrice și preferă detașarea cât mai mult posibilă de conflicte,
- confruntarea în relațiile interpersonale ține de dorința acestora de a fi observate, din cauza unei percepții negative de sine pe care vor să o schimbe,
- în relațiile cu ceilalți au tendința de a vorbi mult, dar uneori fără rost (în mare parte, derularea conflictului depinde de abilitățile lor comunicative),
- sunt nerăbdătoare, de aceea manifestă adesea impulsivitate, apoi regretă cele întâmplate,
- se simt neconfortabil în procesul de rezolvare a conflictului, deoarece sunt convinse că nimic nu depinde de ele, ci doar de forțele externe.

Autorul A.Bandura a subliniat importanța proceselor psihologice în achiziționarea și modificarea comportamentelor [20]. El considera că oamenii învață prin observarea alegerilor efectuate de către alții. Integrarea

răspunsurilor poate fi efectuată conform modelelor relevante ce sunt dezvoltate în viitoarele acțiuni similare. O mare parte din eforturile cercetărilor efectuate de Bandura au fost realizate în contextul modificărilor comportamentale. *Autoeficiența percepută se referă la convingerea unei persoane în capacitățile sale de a-și mobiliza resursele cognitive și motivaționale necesare pentru îndeplinirea cu succes a sarcinilor date. În acest sens, autoeficiența este definită ca o anticipare a rezultatelor pozitive în acțiuni datorită cunoștințelor și abilităților pe care le posedă.* Perceperea propriilor competențe modifică perceperea performanței reduse sau a eșecului, iar insuccesul tinde să fie atribuit efortului redus investit în sarcină sau, în mai mică măsură, lipsei competențelor necesare îndeplinirii sarcinilor. *Autoeficiența înaltă este asociată cu atribuiri autoprotectoare de eșec sau insucces.* Un sentiment de autoeficiență conduce la modificări de comportament, la modelări ale afectivității și chiar la o *normalizare în relațiile interpersonale.*

Un rezultat important al cercetărilor lui A. Bandura este *demonstrarea controlului*, și anume: că indivizii *pot să-și dezvolte sentimente de control.* Eșecul din trecutul persoanei de asemenea poate fi influențat prin schimbare. Autorul menționează rolul autoeficienței în *diminuarea comportamentelor disfuncționale și în îmbunătățirea comportamentelor viitoare.* Persoanele cu autoeficiență înaltă sunt încredute că vor putea rezolva conflictul apărut, vor încerca rezolvarea lui creativă și datorită anticipării unor rezultate pozitive.

Referințe:

1. Phares E.J. Locus of control in personality. Morristown. - New York: General Learning, 1976.
2. Findley and Cooper. Longitudinal Effects of Perceived Control on Academic Achievement, 1983.
3. Ibidem.
4. Balgiu B.A. Implicația locului controlului în structura personalității. Studiu pe funcționari publici // Rev. Psih. (București) 2011, vol.57, nr.1, p.43-55.
5. Elliot A.J. & Sheldon K.M. (1997). Avoidance achievement motivation: A personal goals analysis // Journal of Personality and Social Psychology, 1997, no73, p.171-185.
6. Findley and Cooper. Longitudinal Effects of Perceived Control on Academic Achievement, 1983.
7. Lefcourt H.M. Locus of Control: Current Trends in Theory and Research. - New York: Lawrence Erlbaum Associates, 1976.
8. Phares E.J. Locus of control in personality. Morristown. - New York: General Learning, 1976.
9. Findley and Cooper. Longitudinal Effects of Perceived Control on Academic Achievement, 1983.
10. Lefcourt H.M. Locus of Control: Current Trends in Theory and Research. - New York: Lawrence Erlbaum Associates, 1976.
11. Duttweiler P.C. The Internal Control Index: A Newly Developed Measure of Locus of Control // Educational and Psychological Measurement, 1984, no44 (2), p.209-221.
12. Schultz D.P., Schultz S.E. Theories of Personality (8th ed.). - Wadsworth: Thomson, 2005.
13. Ibidem.
14. Judge T.A., Locke, E.A., Durham C.C., Kluger A.N. Dispositional effects on job and life satisfaction: The role of core evaluations // Journal of Applied Psychology, 2001, no83 (1), p.17-34.
15. Lefcourt H.M. Locus of Control: Current Trends in Theory and Research. - New York: Lawrence Erlbaum Associates, 1976.
16. Judge T.A., Locke, E.A., Durham C.C., Kluger A.N. Dispositional effects on job and life satisfaction: The role of core evaluations // Journal of Applied Psychology, 2001, no83 (1), p.17-34.
17. Balgiu B.A. Implicația locului controlului în structura personalității. Studiu pe funcționari publici // Rev. Psih. (București) 2011, vol.57, nr.1, p.43-55.
18. Krenl L. The Moderating Effects of Locus of Control on Performance Incentives and Participation, 1992.
19. Kasperson C. Locus of Control and Its Influence on Hotel Managers' Job Satisfaction, 1982.
20. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. - New York: W.H. Freeman, 1997.

Prezentat 02.12.2011